

Kotimaassakin kannattaa julkaista

Tieteellisellä yhdistyksellä – myös Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksellä – on erilaisia toimintatapoja. Tieteellisen aikakauslehden julkaiseminen on niistä keskeisimpiä. Yhdistyksen järjestämät seminaarit ovat toki myös tärkeitä. Yhdistyksen julkaisema aikakauslehti tavoittaa alalla käytävästä tieteellisestä keskustelusta osalliseksi kuitenkin huomattavasti suuremman joukon kuin seminaarit. Seminaareihin lähteminen on usein vaikeaa. Matka on pitkä, aikataulut eivät sovi, junat eivät kulje, samalle päivälle tuli sovitua muuta menoa, juuri tänään ei jaksaa... Tieteellinen lehti ei vaadi lähtemistä vaan se tulee kotiin. Se ei vaadi osakseen tiettyä aikaa tiettyssä paikassa, vaan lukija saa valita lehden tutustumiseen sopivan ajankohdan ja ympäristön. Oman alan kotimaisen tieteellisen aikakauslehden julkaiseminen kertoo tieteellisen yhdistyksen toiminnan vakiintuneisuudesta.

On aika kiittää Marjatta Okkoa, joka vuoden vaihteessa jätti Kirjastotiede ja informatiikka -lehden päätoimittajan tehtävän. Hänen aikanaan lehti syntyi, etsi linjansa ja vakiinnutti asemansa kirjasto- ja informaatiotutkimuksen tärkeänä suomalaisena foorumina. Kiitos, Marjatta!

Vaikka suomalaiset kirjasto- ja informaatioalan tutkijat ovat viime vuosina ryhtyneet – tai päässeet – julkaisemaan kirjoituksiaan entistä enemmän arvostetuissa kansainvälisissä lehdissä, se ei tee kotimaisesta tieteellisestä lehdestä tarpeetonta. Julkaiseminen kansainvälisissä lehdissä ja esiintyminen kansainvälisissä konferensseissa on hyvä asia. Meillä Suomessa tehdään hyvää kirjasto- ja informaatioalan tutkimusta, joka ansaitsee tulla muuallakin huomatuksi. Alamme suomalaista tutkimusta myös tunnetaan ja arvostetaan jo nyt kansainvälisesti. Voimme olla ylpeitä oman alamme osaamisesta aivan samoin kuin olemme ylpeitä Janne Ahosen ja Toni Niemisen hyvistä esityksistä maailmalla. Tutkijalle kansainvälinen julkaiseminen tuottaa kansainvälistä palautetta, josta on aina hyötyä. Sitäpaitsi jokaisen tutkijan on välttämätöntä testata omaa osaamistaan ja tutkimusaiheensa kiinnostavuutta myös kotimaata laajemman yleisön edessä.

Julkaiseminen kansainvälisillä foorumeilla ei ole kuitenkaan vastakohta kotimaassa julkaisemiselle. Suomessa suomeksi tai ruotsiksi julkaiseminen on

paitsi tutkijan oikeus kirjoittaa halutessaan omalla äidinkielellään myös tutkijan velvollisuus kotimaisesta yleisöä ja omaa ympäristöään kohtaan. Kirjasto- ja informaatiotutkimuksen alueella tutkitaan useita mielenkiintoisia asioita. Useimmiten nämä tutkimukset rahoitetaan julkisin varoin. On ainoastaan oikein, että tutkijat raportoivat työstään myös kotimaiselle yleisölle. Kotimaista tieteellistä aikakauslehteä voivat lukea – ja toivottavasti lukevatkin – myös ei-tutkijat. Kirjasto- ja informaatioalalla työskentelee suuri joukko ammattilaisia, jotka ovat myös oman alansa tutkimuksesta kiinnostuneita, vaikka eivät itse tuotakaan tutkimusta. Heillä kaikilla tuskin on mahdollisuutta seurata aktiivisesti kaikkia alamme arvostettuja kansainvälisiä aikakauslehtiä pysyäkseen perillä siitä, mitä tutkimusrintamalla tapahtuu. Yhden kansallisen neljä kertaa vuodessa ilmestyvän tieteellisen aikakauslehden seuraaminen on sensijaan heille mahdollista. Kirjasto- ja informaatioalan tutkimuksen seuraamisesta on varmasti hyötyä myös perinteisen kirjasto- ja informaatioalan ulkopuolella, informaation välittämistä ja välittymistä kun tapahtuu kaikkialla yhteiskunnassa. Hyvin ajankohtaisiksi ovat tieteenalamme tutkimat ilmiöt nousseet tietoverkkojen ja informaatiovaltateitten myötä.

Kotimaisella tieteellisellä aikakauslehdellä on merkittävä rooli aloittelevan tutkijan uralla. Kynys vieraalla kielellä kirjoittamiseen ei enää ehkä ole kovinkaan korkea, mutta aloitteleva tutkija voi turhaan arastella kirjoitustensa tarjoamista arvostettuihin kansainvälisiin julkaisuihin. Omalla äidinkielellä kirjoittaminen saattaa tutkijanuran alkuvaiheessa hyvinkin harjaannuttaa tieteelliseen kirjoittamiseen. Sitäpaitsi aloitteleva tutkija tarvitsee julkaisukanavakseen kotimaisen tieteellisen aikakauslehden siitä yksinkertaisesta syystä, että hän tarvitsee nopeasti näyttöjä julkaisuluetteloonsa. Niin raadolliselta kuin tämä saattaa kuulostaakin, se on totta. Erilaisissa hakuprosesseissa tutkitaan hakijan tuotantoa. Valinta ei voi perustua odotusarvoihin, vaan sen on perustuttava näyttöihin. Julkaiseminen kansainvälisessä lehdessä on usein pitkä, useita kuukausia, joskus jopa vuosiakin kestävä prosessi. Tämän prosessin aikana ehtii monta viran ja apurahan hakua alkaa ja päättyä. Kirjastotieteen ja informatiikan kaltainen kotimainen julkaisu

toimitetaan melko lyhyellä viiveellä. Sen kautta aloittelevalle tutkijalle tarjoutuu oiva mahdollisuus melko nopeasti osoittaa osaamistaan ja samalla kartuttaa julkaisuluetteloaan.

Kotimainen tieteellinen aikakauslehti ei voi kuitenkaan toimia pelkästään aloittelevien tutkijoiden julkaisukanavana. Myös pidemmälle ehtineillä ja jo kansainvälisillä foorumeilla julkaisevilla suomalaisilla tutkijoilla on velvollisuuksia suomalaista yleisöä kohtaan. Heidän on tunnettava erityistä vastuuta oman tieteenalan termistön kehittämistä. Koska juuri heidän tutkimuksiinsa on usein ehditty sijoittaa jo tuntuviakin summia yhteiskunnan varoja, heidänkin pitää jakaa työnsä tuloksia raporttimalla niistä myös kotimaassa. Sitäpaitsi kotimaisessa tieteellisessä lehdessä julkaiseminen ei tee kenestäkään kyvytöntä julkaisemaan myös kansainvälisissä lehdissä.

Pidemmälle ehtineillä tutkijoilla on myös merkittävä rooli tieteellisen kirjoittamisen malleina. Matkimalla oppiminen on yksi oppimisen muoto, eikä tällöin ole suinkaan kyse plagioinnista. Esimerkiksi yliopisto-opiskelija voi hyvinkin katsoa professorinsa (tai muun opettajansa) artikkelista mallia, kuinka teksti aloitetaan, miten käsitteet määritellään, miten aikaisempiin tutkimuksiin viitataan jne. Tietenkin nämä asiat opetetaan luennoilla ja seminaareissa, mutta mallin läsnäolo kirjoitettaessa on usein turvallista. Kotimaisesta tieteellisestä aikakauslehdessä löytyvä malli on melko helposti saavutettavissa ja lähellä opiskelijaa.

Kirjastotiede ja informatiikka -lehti sisältää eri tyyppisiä kirjoituksia. Artikkelit ovat kirjoittajien omien tutkimusten, ajattelun ja jäsentämisen tulosta. Se, mitä aiheita lehdessä julkaistavat artikkelit käsittelevät, riippuu luonnollisesti pitkälti artikkelitarjonnasta. On ymmärrettävää, että tässä tarjonnassa heijastuvat erilaiset "painopistealueet". Siitä kirjoitetaan, mitä tutkitaan. Tässä numerossa julkaisee lehtemme jo aikaisemminkin kirjoittanut nuori tutkija Kimmo Tuominen laajan artikkelin, jossa hän pohdiskelee tiedonhankintatutkimuksen lähestymistapoja. Tuominen on yksi informaatio- ja viestintätieteiden valtakunnalliseen tohtori-ohjelmaan valituista jatkokoulutettavista.

Koska lehtemme kattaa laajan aihealueen, on tärkeää, että hyvin erilaiset teemat nousevat esille lehdessä julkaistavissa artikkeleissa. Tämän numeron toisen artikkelin on kirjoittanut Solveig Stormbom, joka tarkastelee tärkeää kohdetta – yleisiä kirjastoja – laman kourissa. Stormbom toteutti Pohjoismaisen ministerineuvoston rahoituk-

sella tästä aiheesta projektin. Hän haastaa yleiset kirjastot pohtimaan taloudellisesta lamasta selviämisen keinoja ja toimintojensa priorisointia.

Kirjastotiede ja informatiikka -lehti on keskustelun käynnistäjä ja ylläpitäjä. Niinpä lehti julkaisee myös katsauksia, haastatteluja ja keskustelupuheenvuoroja. Niiden tarkoituksena on kiinnittää lukijoiden huomio tärkeisiin ilmiöihin. Tässä numerossa Tapio Varis esittää katsauksen Suomen reitistä informaatiovaltateillä. Aiheen ajankohtaisuudesta kertoo mm. se, että tietoverkot ovat nousseet esiin uutisoinnissa. TV-uutisissa ne esiteltiin näkyvästi viime vuoden lopulla, kun Internetin WWW (World-Wide-Web) -palvelun kautta tuli mahdolliseksi päästä Washingtoniin Valkoiseen taloon, paikkaan, jonne moni on yrittänyt turhaan muuta kautta. Ilta-Sanomissa kerrottiin 31.1.1995 Ahtisaaren ja Clintonin sähköpostiosoitteet sekä presidenttien tavat vastata saamaansa sähköpostiin. Informaatiovaltatiet ovat kuitenkin paljon muuta kuin Internet -yhteyksiä presidentteihin. Varis korostaa yhteiskunnallisia kysymyksiä pohtivan näkökulman tarpeellisuutta informaatiovaltateitä tarkasteltaessa.

Kirjastotiede ja informatiikka -lehti julkaisee myös kirjallisuusesittelyjä ja -arviointeja, joilla on oma tärkeä roolinsa tieteellisessä kommunikaatiossa. Arvioinnin kirjoittaja teksee arvokasta työtä lukijan hyväksi. Perehtymällä esittelemäänsä teokseen ja suodattamalla lukemansa oman tietämyksensä läpi hän auttaa lukijaa. Lukijalle saattaa riittää jo pelkän esittelyn tai arvioinnin lukeminen aihealueeseen tutustumiseksi. Toisaalta hän voi esittelyyn tai arviointiin tutustuttuaan jatkaa itse esittelyn teoksen lukijana. On tärkeää, että esittelyjen ja arviointien kirjoittajina on myös kokeneita tutkijoita. Niinkuin tässä numerossa on.

Tieteellinen aikakauslehti on sekä kirjoittamisen että lukemisen kohde. Se on myös yhteistyötä, jossa ovat mukana sekä kirjoittajat että lukijat. Vaikka kirjoittajat usein kirjoittavatkin julkaisemisen pakosta, he kuitenkin kirjoittavat myös sanomisen halusta ja toivovat palautetta tekstistään. Uskoisin, että jokainen kirjoittaja haluaa tietää, että ainakin joku on lukenut hänen kirjoituksensa. Hyvät lukijat, antakaa kirjoittajille palautetta, joko tässä lehdessä tai muualla, vaikkapa sähköpostina tai kahvipöydässä. Osoittakaa kirjoittajille, että kotimaassakin kannattaa julkaista.

Attilassa 1.2.1995

Mirja Iivonen